

De dikke staart van de terreur

Martin Heijnsbroek

24 juni 2017

Verleden week stond ik even stil bij het gevaar van terrorisme, omdat mijn dochter op studiereis ging naar Londen. En afgelopen vrijdag, toen zij een concert bezocht in Amsterdam, opnieuw. Misschien is het een teken dat ik wat ouder word, ik weet het niet. In ieder geval is mijn onbevangingheid bij dit soort leuke uitstapjes enigszins verdwenen.

Het lijkt erop dat onze politieke leiders deze situatie als ‘new normal’ beschouwen. Zo sprak Angela Merkel: ‘We willen niet leven met de angst van het kwade die ons verlamt’, alsof we een denkbeeldige angst kunnen overwinnen door dit heel graag te willen. En in Nederland reflecteerde Pechtold: ‘De Britten worden zwaar op de proef gesteld’. Maar hij deed geen enkele serieuze suggestie hoe wij dit ‘new normal’ kunnen omdraaien. Er is dus veel reflectie op hoe we de terreur moeten verdragen, maar weinig over wat we eraan kunnen doen.

Dat begrijp ik ook wel, want er zijn in dit geval weinig prettige maatregelen te bedenken. Wie wil er nu graag publiekelijk brainstormen over hoe we het terrorisme gaan verdrijven de komende jaren? Ook ik waag me hier niet aan in deze column.

Wel wil ik stilstaan bij de wijze waarop de statistiek misbruikt wordt in de politiek correcte discussie over terrorisme. Door terreur te vergelijken met andere dagelijkse risico's, denken we aan te tonen dat we een overdreven, of zelfs irrationele angst voor terrorisme hebben.

Je leest dan: ‘de kans op overlijden door verdrinking in je bad is wel tien keer groter dan overlijden door terrorisme’. Of: ‘een paar kilometer op de motorfiets zitten in Frankrijk is risicovoller dan terreur’. Ook ik had, zo moet ik hier opbiechten, vorig jaar een zwak moment toen ik in een vlaag van deugdelijkheid schreef dat het aantal doden door terrorisme vrij beperkt is, zeker in vergelijking met het aantal verkeersdoden.

Helaas klopt deze statistische analyse van geen kanten, zo betoogde mijn statistiek-guru Nassim Taleb deze maand op Twitter. Terrorisme heeft, in tegenstelling tot het aantal doden door verdrinking in bad, namelijk een zogenaamde fat-tail-kansverdeling. Een kansverdeling geeft in dit geval aan wat de kans op een aantal doden in een jaar is. En bij een fat-tail-kansverdeling is de kans op een uitschieter zo groot, dat het gemiddelde aantal doden bepaald wordt door die uitschieter die eens in de eeuw voorbijkomt.

Als we het gevaar van terrorisme meten, doen we typisch een steekproef over de afgelopen jaren, waar die ene uitschieter nog niet bij zit. De laatste dertig jaar varieert het aantal terreurdoden in Europa ongeveer tussen de 20 en 400. Een gemiddeld aantal doden van 100 zegt in dit geval dus helemaal niks, want het echte risico zit in die calamiteit met mogelijk wel meer dan 10.000 slachtoffers, die we nog niet mee hebben gemaakt. Statistisch kunnen we dus niet zoveel zeggen over het risico, behalve dat wij dit risico enorm onderschatten door de data uit de afgelopen jaren te middelen.

Wat me trouwens opvalt is dat wij bij andere fat-tail-fenomenen, zoals het ebolavirus of cybercrime, juist wel onze zorg uitspreken over het risico van een calamiteit. En dat we dan gewoon onze mouwen opstropen om de benodigde maatregelen te treffen. Ik

hoorde in ieder geval niemand zeggen dat we onze angst over ebola moesten bedwingen, omdat er nog maar weinig mensen slachtoffers waren in het Westen. Integendeel: ons instinct begreep heel goed dat het slechts ging om één vraag: wat gaan we aan dat fat-tail-risico doen?

*'Het gemiddelde
aantal doden
door terreur zegt
helemaal niets
over het risico op
een aanslag'*
Martin
Heijnsbroek

*'Je hebt terroris-
ten, verdomde
terroristen en
statistici'*
Jan Fred van
Wijnen,
chef Morgen

